

Posudek diplomové práce

Bc. Kamila Kmeťová, *Kategorie čísla v italštině: pravidelné a nepravidelné tvoření plurálu u substantiv*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, ak. r. 2017/2018, 75 stran.

Kategorie čísla je zdánlivě prostým tématem, k němuž lze pravděpodobně dodat jen velmi málo. Přesto jde, jak sama diplomantka říká, o složitou kategorii, jež má v různých jazycích různé způsoby vyjádření. Je zřejmé, že konceptuální pozadí – tj. kognitivně relevantní rozdíl mezi „jedním“ a „mnohým“ – je zásadní, ale jazyková realizace takové distinkce (totiž singulár versus plurál) není zdaleka tak přímočará. Dokonce i v italštině, kde existuje právě jen opozice mezi singulárem a plurálem jako dvěma hodnotami kategorie čísla, je v rovině morfologické realizace mnoho nepravidelností. Tyto nepravidelnosti jsou tématem předkládané diplomové práce. Kamila Kmeťová vychází z moderního (byť ne zrovna snadného) teoretického rámce Grevilla Corbetta, podle něhož je číslo morfosyntaktickým rysem (pokud se účastní syntakticky definované shody) s různými hodnotami (nejčastěji sg. a pl., ale lze nalézt běžně i jazyky s duálem a jinými hodnotami, jako je např. paukál). Tento teoretický rámec je vyložen v první části práce, zatímco část druhá je již cele věnována problematice čísla v italštině, kde je jádrem práce zejména diskuse o povaze a frekvenci nepravidelných tvarů plurálu (nejen případy kolísání různých forem, ale také status lexikálních plurálů jako *uova*, *ginocchia* atd.). Toto vykročení do současného teoretického rámce a zohlednění nejnovější literatury je v této práci jistě velmi pozitivní, přesto lze v rovině konkrétního zpracování nalézt určité nedostatky, ke kterým se pak vyjádřím. Nejdříve však stručné shrnutí.

Diplomová práce je – zcela podle zadání – rozvržena do dvou hlavních částí, teoretické a praktické. První tři kapitoly pokrývají základní pojmy, jako jsou gramatické kategorie obecně, dále pak gramatické kategorie rodu a čísla v češtině a italštině, nakonec pak klíčová distinkce mezi morfosyntaktickou a morfosémantickou povahou kategorie čísla. Praktická část, začínající od 4. kapitoly, se věnuje nejprve pravidelnému tvoření plurálu, nepravidelnému tvoření (v kapitole 5., která je pak samozřejmě členěna podle různých typů – plurály typu *amico/amici* vs. *chirurgo/chirurghi*, plurál kompozit, invariabilní substantiva atd.) a nakonec v kapitole 6. se dostává do popředí již zmíněná otázka tzv. lexikálních plurálů. Praktická část je pak zajímavá zejména korpusovými informacemi o reálné frekvenci určitých plurálových tvarů, kde jsou konfrontována „učebnicová“ data se skutečným použitím. Přestože diplomantka ze zjištěných frekvenčních dat nevyvozuje nějaké obecné závěry – mj. proto, že to vůbec není snadné, neboť každý tvar je zcela individuální – určité obecné tendence by se navrhnout daly.

Diplomová práce je zpracována přehledně, pevně se drží předem stanoveného zadání a postupuje logicky od základních teoretických tezí k praktickým výsledkům. Nacházím v ní však určité nesrovnalosti, které zde uvedu; zcela jistě se mnoho vyjasní během obhajoby.

1) Je určitě chvályhodné, že se diplomantka nebojí náročné sekundární literatury (Corbett, Krämer, Acquaviva), ale někde jsou její interpretace, popř. parafráze chybné, což odkrývá také její vlastní nepřípravenost. Je to vidět na překladech některých termínů (např. *idiosynkrativní*, *derivativní/suffixní* aj.), dále pak na celých pasážích převzatých právě ze sekundární literatury. Bylo by tedy dobré lépe vysvětlit rozdíl mezi morfosyntaktickými a morfologickými rysy (s. 24-25), pojem inkluzivního vs. exkluzivního plurálu (na s. 18), co znamená, že je „fonologická aktivita kritériem...“ (na s. 35), stále pak na s. 35 české termíny pro souhlásky jsou jiné (exploziv, afrikáty apod.).

2) Některé formulace se do odborného stylu vůbec nehodí, např. na s. 10 „čeština se pyšní...“, na s. 11 „konzervativní, strože“, na s. 30 „vložením písmene h“ (tady jde spíše o věcně chybnou formulaci než čistě formulační), na s. 31 „praktický manévr“, na s. 56 „výplod literární tvorby“, na s. 62 „barvitě líčí tento jev“.

3) Někde je chybně překlad uváděných tvarů (např. na s. 55 *le membra* jsou obecně „končetiny“), někde je překlep přímo v příkladu, o němž je řeč, což je okamžitě nápadné – např. na s. 33 *oumo, ouvo, obblichi*.

4) Jak už jsem naznačoval, některá zjištění – sama o sobě zajímavá – by vyžadovala možná radikálnější interpretaci. Např. od s. 36 jsou velmi odlišné frekvence, které diplomantka charakterizuje obecně jako „četnější“, přestože v některých případech je frekvence daného tvaru tak nízká, že bychom mohli prohlásit daný tvar za téměř neexistující. Naopak tam, kde existují dva tvary – zejména u dvojích plurálů s významovou distinkcí (*gridi – grida*) – by bylo dobré doplnit, zda korpusová data potvrzují sémantický rozdíl.

5) Lze z frekvenčních dat vyčíst nějakou obecnou tendenci? Vedle frekvencí plurálových tvarů by bylo také dobré vzít úvahu četnost singuláru, neboť vyšší frekvence nějakého slova má pak zajímavý dopad na kolísání v plurálu (čím frekventovanější slovo, tj. čím používanější, tím je tu větší tendence kolísání eliminovat; naopak nepoužívaná slova pak tyto alternace zachovávají).

Vzhledem k těmto nedostatkům, které by nebylo tak obtížné odstranit, navrhuji hodnotit tuto diplomovou práci jako **velmi dobrou**. Zároveň jsem přesvědčen o tom, že diplomantka bude schopná většinu nejasností při obhajobě bezpečně vysvětlit.

V Českých Budějovicích 11. ledna 2018

.....
doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.
vedoucí diplomové práce